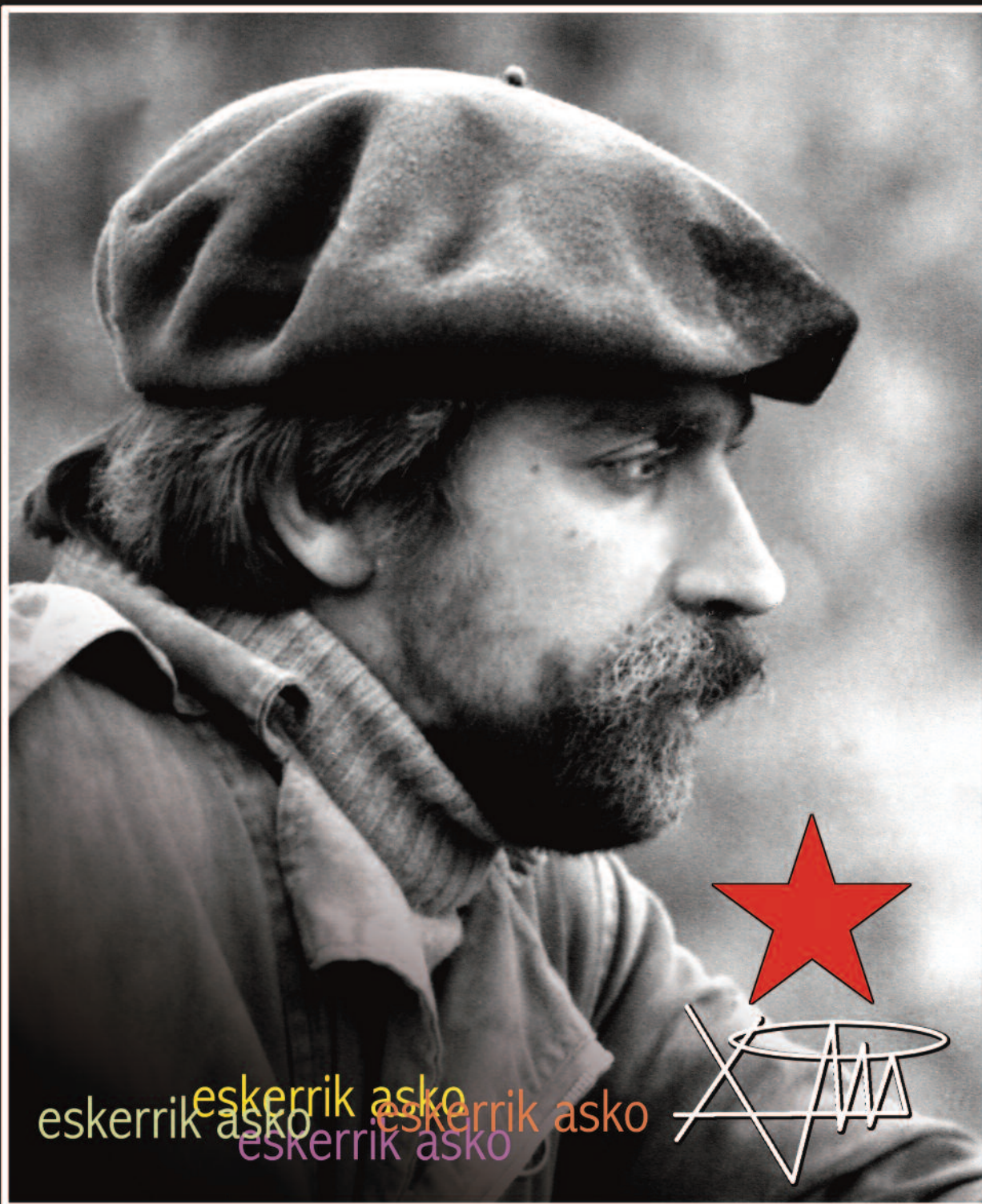

MUTRIKUKO HERRI-ALDIZKARIXA 103. zenb. 2011ko otsaila

KALAPUTXI

eskerrik asko
eskerrik asko
eskerrik asko
eskerrik asko

Estetika eta Terapia Institutoa

Fisioterapeuta tituluduna

eraman zuen haurdunaldia konfidantza eta segurtasun osoz

- Aurpegiko azala berriztatzeko tratamenduak: Indiba eta laserra
- Galileo fitness
- Erditze prestaketa
- Masajea: Estetikoa eta Terapeutikoa
- Drenaje linfatikoa
- Ongizate erritualak
- Depilazioak: Beroa, hotza, elektrikoa, laserra...
- Mikropigmentazioa
- Pedikura - Manikura
- Betiletako permanentea eta tintea
- Makilajeak

HAURDUNALDIA, ERDITZE MOMENTUA ETA ONDORENGOA
HOBETO ERAMATEKO KLASEAK EMATEN DIRA

Beheko Plaza, 5
Tel.: 943 60 42 29
20830 Mutriku

OKILA aroztegia

sukaldeak
lurrak
ateak
armairuak
altzariak

BISITATU
ERAKUSKETA

Txirritxa-Mijoa
Mutriku
943 60 40 18

aurkibidea

Informaziua	4
Zeuk esan	5
Puri-purixan	6
Bi hitzetan	8
Lan giruan	10
Karenka	12
Osasuna	18
Kultura	20
Bertsuak	22
Zorion Agurrak	24
Argazki zaharrak	25
Agenda	26

Argitaratzailea: Karenka komunikazio elkarte
Barrenkale, 12 behea - 20830 Mutriku.

Telefona: 943 603468 / 635 748 393

e-maila: kalaputxi@topagunea.com

Bloga: kalaputxi.blogspot.com

Laguntzailea: Mutrikuko Udala

Kolaboratzaileak: Iñigo Andonegi, Josu Ituarte

Tirada: 2.200 ale

Lege Gordailua: SS-787/01

ISSN: 1579-4792

Inprimategia: GERTU. Oñati

Banaketa: Kalaputxi

Kalaputxik ez du bere gain hartzen aldizkarian adierazitako esanen eta iritzien erantzukizunik.

Mutrikuko Udaleko
Kultura eta Euskara Batzordea

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura Saila
Hizkuntza Politikarako Sailordetza

Tabakoaren kontrako euskal legea onartu dute.

((112)) Larrialdiak lanbide.

Xiri Andonegi gogoan.

Lau Monoren adrenalinia.

Kalaputxik eskerrak eman nahi dizkizue aldizkari hau kaleratzea posible egin duzuen guztioi.

telefonoak

Medikuak, anbulantziak, botikak

Larrialdiak	943 46 11 11
Anbulatorioa	943 60 43 00
DYA zentrala	943 46 46 22
Mendaroko ospitala	943 03 28 00
Zaintzako botikak:	
Otxagabia (Mutriku)	689 58 57 59
Apraiz (Mutriku)	630 05 50 97
Zalduegi (Deba)	669 26 22 01
Burgoa (Deba)	667 33 88 90

Udala, zerbitzuak...

Udaletxea	943 60 32 44
Udaltzaingoa	943 60 70 48
.....	679 16 25 00
Gizarte Ongizatea	943 19 50 81
Zaharren Egoitza	943 60 38 71
Itsas etxea	943 60 34 00
Turismo bulegoa	943 60 33 78
Bake Epaitegia	943 60 70 49
Alde Zaharra eraberritzeko zerbitzua	943 60 34 18
Kiroldegia	943 60 31 75
Liburutegia	943 60 41 82
Miruaiz Frontoia	688 64 31 80
Ur partzuergoa	902 30 22 22
Zakarrak eta trasteak	943 70 07 99
Anai Arte	943 60 34 10

Irakaskuntza

Goizeko Izarra ikastola	943 60 36 75
San Miguel ikastetxea	943 60 31 95
Mutrikuko Institutua	943 60 36 27
Udal euskaltegia	943 60 30 94
Musika eskola	943 60 37 80
Haur eskola publikoa	943 60 41 19

Garraio zerbitzuak

Ansola Taxia	635 672 383
Anton Taxia	666 221 999
Xabi Taxia	656 289 026
Pesa autobusak	902 10 12 10
Eusko Trenbideak	902 54 32 10
Loiuko aireportua	905 50 50 05

Bestelakoak

Iberdrola	901 20 20 20
Kofradia	943 60 32 00
Posta zerbitzua	943 60 30 44
Gasolindegia	943 60 32 10

ordutegiak

Autobusak

MUTRIKUTIK

DONOSTIARA

Astegunak	7:00 / 10:00 / 13:30 / 19:30
Zapatuak	10:00 / 16:30
Jai egunak	10:00 / 19:30

Astegunak	8:00 / 11:30 / 14:30 / 20:30
Zapatuak	11:30 / 19:30
Jai egunak	11:30 / 20:30

1. BIZKAIBUSen autobusa hartu Ondarroan:
 > 6:10ean hasi eta 20:10 arte, orduro.
 > 6:40ean hasi eta 19:40 arte, orduro.
2. PESAre autobusa hartu Eibarren,
 haraino Euskotrenen joanda.

MUTRIKUTIK

DEBA - MALLABIA

Astegunetan: 7:15etik 21:15era orduro.
 Jai egunetan: 8:15etik 21:15era orduro.

MUTRIKUTIK

ONDARROARA

Astegunetan: 6:55etik 20:55era, orduro.
 Jai egunetan: 7:55etik 20:55era orduro.

Trenak

Orduro ateratzen dira adierazitako ordu tartean.

DEBA → DONOSTIA → DEBA

Debatik	6:44 – 7:44 - ... - 21:44
Donostiatik	5:47 – 6:47 - ... - 20:47
Jai egunetan	8:44etan lehenengoa.

DEBA → BILBO → DEBA

Debatik	6:43 – 7:43 - ... - 20:43
Bilbotik	6:00 – 7:00 - ... - 20:00
Jai egunetan	8:43etan lehenengoa.

Guk ere Euskaraz.

Euskaldunek hitz egiten duten hizkuntza da Euskal Herriko hizkuntza. Gaztelania eta frantsesarekin batera, Euskal Herrian mintzatzen diren hizkuntzetako bat da, jatorrizkoa, gaur egun egoera gutxituan dagoena.

Antzina, Errioxan, Kantabrian, Burgosen, Huescan eta Zaragozan ere hedatuta zegoen, eta Akitanian eta Erdialdeko Pirinioetan ere bai. Gutxitze prozesu gogorra jasan du, etenik gabe lurraldeak, eta hiztunak galduz.

Nola ez da ba galduko, Euskararen Kontseiluan jarri dituzte-netako batek esaten badu “Euskararekin ez dakit zer gerta daitekeen, eta ez dit batere inporta ere”, edo sozialista buruzagi ohi batek “Espainiako ele-ederren mamua, sasi-jakin-

tsuen, “aldeano” ez-jakinen eztena“. Horiek jarri badituzte Euskararen zaintzaile, nola ez da ba galduko.

Baina ez diezagun erru osoa, badaukate baina, eurei bota.

Urte asko dira “Iratzeder”ek Belloc-eko atarian esan ziguna: “Euskara biziko da euskal gurasoek, batez ere amak, erabiltzen duen heinean”.

Amaitzeko, Bitoriano Gandiagaren olerki eder hau guretzat, euskaldunontzat:

“Eupada bat eta eupada bi: / berbetan euskara erabili: / erabiltzen ez bada / hil egiten da euskara. Ez da ezerगतik, baina / isiltzen duzun euskara / hiltzen duzun euskara da”

Maribel Urkiri

gutunak

TXANTXANGORRIEN ERANTZUNA UDALARI

Joan zen hileko Kalaputxin, Udalak Txantxangorri idatziriko gutun bat argitaratu zen. Bertan Mutrikuko Udal Kirol eta Gazteria Zerbitzuak Gabonetako ekintzen inguruko informazio ezberdina igorri zuen. Gutuna irakurri ondoren azalpen bat ematera behartuak sentitu gara.

Lehenik eta behin, argitu behar dugu Txantxangorri ikasturteka funtzionatzen duela, bertako kide diren haurren dinamikarekin batera eta udalaren aurre kontuek urteka jarduten dutela. Gabonetako ekintzak burutu behar ziren datetan, hala nola, abenduaren 26, 27 eta 28an, Txantxangorriaren aurtengo finantzaketa 0€koa izango zela jakin zuen. Egoera horretan Txantxangorri Gabonetako ekintzarik ez burutzea erabaki zuen batetik, Udalak, jaso behar genuen diru kopuruaren berri ez zigulako garaiz eman eta bestetik, finantzaketa 0€koa izanik, hurrengo urtean aurrera egiteko diru apurren bat izateko.

Amaitzeko, esan behar dugu, guk hemen idatzitako guztia Udalak bazekiela Kalaputxin ezer idatzi aurretik. Hala eta guztiz ere, guraso batzar bat egin genuen otsailaren 4an dena azalduz, eta bide batez, Gazteleku eta Ludotekaren egoera ere azalduz.

Zalantzak argituta geratu direla espero dugu, baina geratu badi-ra, galdetu lasai!

Txantxangorri Aisialdi Taldea

BALEA PROIEKTUAREN AURREAN

Udalak Balea Proiektuarekiko egindako adierazpenaren inguruan Gure taldeak ezezkia agertu zuen, eskuartearen daukagun dokumentazioa eta informazioa kontuan izanik, egindako bileren ondoren eta gure artean eztabaidatu eta gero. Arrazoiak, hurrengoak:

1. **Sustatzen dituen ardatzak**, arrantza artesanala, elikagai-industria, akuakultura eta arrantza-turismoa jorratu beharrekoak direla uste dugu. Dena dela, hauek guztiak pakete berean **elkarrekin bultzatzerakoan ahaleginak gehiegi dispersatu daitezkeela uste dugu.**

2. **Nagusiki diru gehiegi**: 231.000 euroko aurrekontua jatorriz (gero zertxobait murriztua), jende gehiegi (14-24 pertsona) baliabide eta kostu handian murgilduta (bilerak, dietak, bidaia). Hau guztia gauzape maila ezezagun baterako, eta Mutrikuko Udala egoera ekonomiko larrian dagoelarik. Badakigu orain Eusko Jaurlaritzak edota FEP (Fondo Europeo de Pesca)-ren dirulaguntzak espero direla hau gauzatzeko. Ez denak, Mutrikuko udalak diru kopuru bat ipini beharko baitu. Aldi

berean, badakigu baita hau hasiera baino ez dela. Hurrengo hilabeteetan ekintza plan bat burutzeko soilik. Honen ondoren beste gastu eta inber-tzioak etorriko dira. Honen aurrean Mutrikuko akuakultura suspertzeko kontratatu den ADLa ahalik eta eraginkorren erabiltzea proposatzen dugu, hasteko behintzat kalifikazio eta baliabide teknikoak (dokumentazioa, internet eta telefonoa) eskuragarri izanda. Norbait nonbaitera mugitu beharko balitz, ADLa izan beharko litzatekeela uste dugu

3. Balea proiektuak arrantza artesanala bultzatu nahi du, baina **ez du zehazten azpimota desberdinak nondik nora eta zer baldintzatan jorratu behar diren**, ez da zehazten zehazki zer nahi den defenditu eta horrek orain bezala segitu nahi delako susmoa ematen digu. Gure ikuspuntutik gauzak ezin dute honela jarraitu.

4. **Arrantza jasangarria defendatzen du, baina jasangarria izateko lehenik kaladeroak eta arrain stock-ak berreskuratu behar dira**, gero kudeaketa “zientifiko” bat burutzeko. Herri batek (Mutrikuk) oso nekez bultzatu dezake errekupeketa hori (“Vedado de pesca” bezalako eremu txikiak jartzetik at) eta horretarako EAE eremua hartu beharko litzateke gutxiarik, logika gehiagorekin Kantauri Itsaso osoa.

5. **Ez du aipamen txikiena ere egiten Itsas Erreserbaren inguruan**, eta hori planteamenduaren adierazle ezkortzat hartzen dugu. Europako legeria betetzekotan 2011 urtea bukatu baino lehenago Itsas LIC-aren zerrenda proposamena aurkeztu behar da Europara.

6. Ez dakar proposamenik **arrantzaren komertzializazioaren** inguruan, ezta arrantzaleen (langileen) lan baldintzak aldatzeko ere.

7. **Balea proiektuaren arlo asko udaleko berezko baliabideekin landu daitezkeela uste dugu**: arrantza-turismoa, kontserben kalitatezko Q, labelak, jantokiekien ekintza desberdinak herriko itsasontziak dakarrenari balioa emateko (egun berako arrantza), akuakultura eskolarekin elkarlana, hitzaldiak...

8. **Portu berriko obren egoera larria ez du kontuan hartzen**. Aldiz, akuakultura alorrelpe empresa-haztegiaren beharra aldarrikatzen du. Akuakulturak etorkizun bat daukala sinesten dugu, eta Mutrikuk etorkizun horretan parte hartu behar duela baita ere. Hala ere, gaur egun, Eusko Jaurlaritzako Akuakultura plan zuzendariari kasu egiten badiogu, enpresa biberoren kokapen bakarra babes dike berriaren barnean dago. Gure lehenengo hondartzaren aurrean. **Proiektu honek Portu Berria goitik behera berraztertu baino, kontinuidadea eman nahi diola uste dugu.**

Berdeak + Independentek

TABAKOAREN KONTRAKO EUSKAL LEGEA ONARTU DUTE

Eta hemen ditugu *Moilaberri* eta *Moilazahar*, beti bezala aurrez-aurre, elkarren arteko erretolika luzean, hego haizeak zer esaten dien axolarik gabe.

MOILABERRI.- Erretzaile amorratua naiz. Bazkalondoren nire kafetxoarekin zigarrotxo bat erretzea gogoko dut, eta nire auzoko tabernara joaten naiz horretara. Lege berria dela eta, ezin dut hain gogoko dudan minutuez gozatu; bueno bai, baina taberna kanpoan. Nik ez al daukat, beste edonork moduan, lokal barruan kafea hartu eta atsegin dudan zigarrotxoa erretzeko eskubiderik? Nire txanponak besteenak adina balio dute, nire kafea nik ordaintzen dut, beste edonork bezala, eta nik kanpoko hotza pairatu behar dut besteak epel-epeletan dauden bitartean? Hauek pipak eta gozokiak jaten egon daitezke, umeari fardela aldatzen, oihuka... Nire keak norbaiti kalte egiten badio, barkamena eskatu eta momentuan itzaliko dut zigarroa; baina, bien bitartean, inori kalterik edo enbarazurik egiten ez badiot, erretzen jarraitu nahiko nuke.

MOILAZAHAR.- Gauza bat ahaztu zaizu: zure apetak betetzean ingurukoei kalte egiten diezula, uste ez baduzu ere. Zuk irensten duzun kea ez duzu biriketan gordetzen, baizik ingurura jaurtitzen duzu nahi ez dugunok arnastu dezagun, eta, adituek diotenez, zuzenean irentsitakoak baino kalte gehiago egiten du (auskalo zer duzuen barnean, kaltea eragingarriagoa izateko). Egia esan, niri ere ez zait gustatzen legea eta isunak ezartzearena, nahiago nuke horretara iri-tsi beharrik izango ez bagenu, baina hirukien barnean pintatzen ziguten Jaungoikoaren begiari piraten estalkia jarri zitzaionetik, ahaztu egin zaigu infernuaren zigorra, eta arau eta lege piloa ezarri beharrean aurkitzen gara isun edo zigorrak atzetik erantsita. Are gehiago, gure eskubideak zapaltzen dituztela esaten dugu arro-arro, baina otzan-otzan jarrita men egiten diegu bidea ontzat hartuz. Zuek zarete adibide argiena: egun hauetan egin duen hotzarekin, hor zabiltzate taberna aurreetan uzokurtuta zigarrotxoari tiraka.

MOILABERRI.- Arrazoi osoa daukazu. Badakit nire zigarroaren keak nire biriketan egiten duen kalteaz gain ondokoari ere onik ez diodala egiten. Baina, lehen aipatu dudan bezala, nire ondokoak zerbait esanez gero hau itzaltzeko ez nuke inolako arazorik izango: lagun artean, familian edo norberaren etxean, ez al gara ba inoiz balkoira edo kanpora irten zigarrotxo bat erretzera? Ni neu bai, eta errespetu guztiz gainera. Agian, elkarrenganako errespetua galdu dugu, eta nire ustez hor dago gakoa. Orain, debekuak edo lege berri honek zertara eramango gaitu? Ez dut uste debekua denik bidea. Nahi duenak topatuko dio debekuari trikimailuren bat, eta ziur nago okerreko bidetik izango dela. Bestalde, zuk diozu erretzaileak taberna kanpoan otzan-otzan eta gainera uzokurtuta ikusten gaituzula azken egunetan. Ez da legeak ekarri duen ondorioagatik bakarrik, baizik eta lagunen eta ezagunen arteko azken berriketak eragin diguten tripako minagatik. Azkenean hori lortu baitute lege berri honekin.

MOILAZAHAR.- Ez al zaizu iruditzen noizbehinka eta hurbilekoen artean izaten duzun begiramen hori besteok ere merezi dugula? Zergatik zaude guk ez erre-tzeko eskatzeko zain? Badakit ohiturak ere indar handia dutela, eta tabernetan edo leku itxietan zigarroa erretzea ohikoa bilakatu denez, zaila izan daitekeela une batek bestera ohitura hori ezabatzea, baina zenbait ohitura, agian handiagoak, gaur ez zaio inori bururatu ere egiten praktikan jartzea. Hor genituen sasoi bateko gure errege-erreginak, mahai inguruan bazkaltzen ari ziren bitartean, euren "tronoa" eskatzen, beste guztien aurrean, euren txizak

ARRIETA
AUTOZERBITZUA

Aliprox

J.M. Altzibar etorbidea · 943 60 31 01

Bixok Bat
Eraikuntza lanak

San Miguel kalea 15 (2. behe)
20830 MUTRIKU -Gipuzkoa-
Tfnoa.: 943 60 40 37 / Mobila: 656 70 74 16
E-maila: bixokbat@euskalnet.net

eta kakak egiteko. Non jarriko ote genituen gure ahotsak gaur egun horrelakorik gertatuko balitz? Eta inori ez zion kalterik egiten usain hark, gehie-
nez ere, lurrina eta kiratsaren arteko eztabaida sortuko zuen. Baina gaur, nahiz eta jakin kaltegarria dela norberarentzat zein besteontzat, hala ere, eman sua zigarroari! Besteok izorrai! Eta martxa etxera arropa eta ileak kiratsez beteta. Birikak ikusteko anbulatoriora joan behar. Ez dakizu zein gustura sartzen naizen orain tabernetan, legeari eta zuen inguruko marmarrei eskerrak.

MOILABERRI.- Bai, zure birikak ondo zaindu itzazu! Lege honen eta zuen arrazoia edo oinarria osasuna baldin bada, beste hainbat gauza ere kontuan izan beharko genituzke. Benetan, osasuna zaintzea bada lege honen arrazoia, zergatik ez dituzte gehiago kontrolatzen industriek sortzen dituzten kutsadurak, elikagaiei botatzen dizkieten pestizidak, animaliei ematen zaizkien pentsuak, itsasora isurtzen dituzten ur zikinak? Aipatutako gauza hauek guztiak ez al dira ba gure osasunaren kalterako? Osasunaren arrazoia aitzakia hutsa dela esango nuke, osasunaren alde egiten duten hauek baitira tabakoarekin batera zenbait elementu kaltegarri eta mendekotasun-sortzaile sartzen dituztenak. Bukatzeko, lege hau tranpa bat dela iruditzen zait, eta, atzetik, bestelako helburuak daudela esango nuke. Albisteetan, tertulietan eta egunkarietan behin eta berriz errepikatu dute gauza bera. Kanean denen ahotan dabilen gaia da, baina, ez al da gure begiak itsutzeko albiste izango? Agian, ez zaie

komeni momentuan garrantzizkoagoak diren gaiak gure buruan bueltaka ibiltzea: zergen igoera edo su etena, adibidez? Tabakoaren gaia soilik buruan izatea komeni zaiela esango nuke, bestelako gaiak ahaztea bultzatuz.

MOILAZAHAR.- Urduri al zaude? Agian, kafetegiko mahai-
ren baten zigarrorik ezin erreta? Zeren, eman didazun erantzuna Iturritzara joateko Olatz bidea utzi, eta Mendibeltzu gainera abiatu zarela dirudi. Aipatzen didazun arrazoietatik bat bakarra izango dut kontuan, eta bertan ados nengoke zurekin: irakurri izan dudanez zigarrotxo bakoitzari, tabakoaz aparte, beste osagai asko sartzen dizkiete fabrikatzaileek, tartean mendekotasun-sortzaileak. Beraz, kritika la-tzak behar lituzke jokamolde horrek, eta zigarro-pakete bakoitzean letra handi beltzez jartzen dituzten esaldiak kenduz, osagai guztien zerrenda jartzera behartu.

Legea tranpa dela diozu. Egia esan, zirimola horretan ez naiz sartuko ez dudalako dominatzen alor hori eta zalan-tza asko sortu izan didatelako zenbait legek, baina, orain-goak behintzat, taberna barruetan arnasa lasaiago hartzea ekarri dit eta kontent naiz. Bestalde, zain nago noiz erabakia hartu, Muniainen jokaldi ezin trebeagoak ikustera joateko, "Katedralera" jakina, bilobatxoarekin, albokoak hortz artean duen zigarro-puruaren keak irentsi beharrik izan gabe.

MOILABERRI.- Urduri nagoen galdetu didazu: ba, bai! Nahiko denbora pasatu dut zurekin berriketan etxeko sukaldean zigarrorik erre gabe, eta, kearen beharrean aurkitzen naizenez, banoa balkoira nahiaren eta beharraren mugetan hausnartzera zigarroaren kea biriketako azken albeoloetaraino irentsiz. Ondo izan.

MOILAZAHAR.- Lasaitu zaitetz, laster ohituko zara! Etorki-zunik oparoena izan dezazula aire garbiko tokietan. Agur!

Joseba Iñaki Eleizgarai
masajista eta osteopatia

Tel: 630 788 059 - Konte kalea 22, Mutriku

**KALBAIXO
JATETXEA**

TELEFONOAK:
943 60 32 56
943 60 30 16
MUTRIKU

BEHEKO PLAZAREN INGURUKO KEXAK UGARITUZ

Beheko Plazan egindako lanen inguruko kexak goraka egin dute. Lehen-dik, plazan jarritako bakarkako aulkiak izan ziren polemika sortu zutenak. Orain, berriz, plaza bitan zatitzen duten laukiak daude herritarren ahotan. Funtzionaltasun falta eta arrisku egoerak sortzeko baliagarritasuna dira gehien errepikatzen diren kon-

tuak. Gainera, plazaren funtzioa ez ezik ingurukoaren egunerokotasuna guztiz mugatzen dutela diote.

JARRAITZAILEEN LEHEN TXALOAK JASO DITU ROMEROK ZUZENEAN

Umore puntu batek busti zuen Romerok bere jarraitzaile zuzenekin izandako lehen kontaktua. Bere lagunartearen aurkezpenak gustura eta pozik laga zuen txirrindulari gaztea. Jarraitzaileez gain, Amets Txurruka (Euskaltel-Euskadi), Markel Irizar (Team Radioshack), eta, nola ez, Peio Arreitunandia mutrikuar ziklista profesional ohia ere bertan izan ziren. Lesionatuta egon arren, animoari goian eutsi zion Romerok. Eta apirilerako lehiatzeko moduan egotea duela helburua azpimarratu zuen.

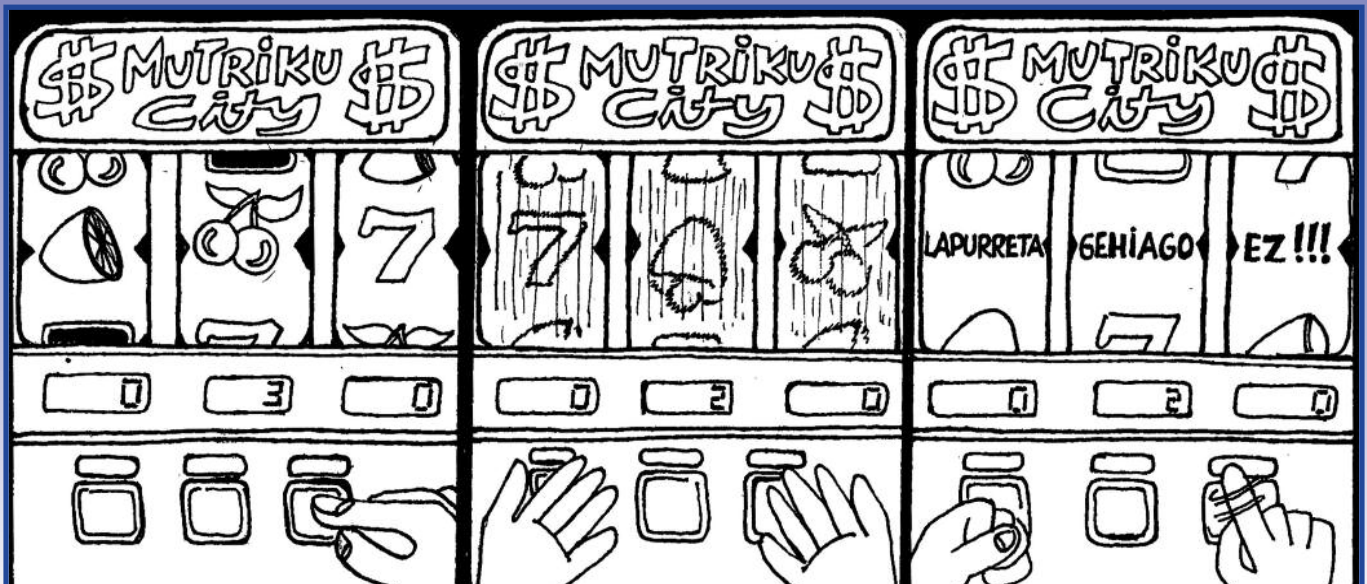

UDALBILTZA ASKE!

Absoluzioa izan da Udalbiltzako hogeita bat auzipetuek hainbeste urtetan jasan duten kalbarioaren erantzuna. Ezin zen bestela izan.

K O M I K I X A

Josu Ituarte "Pitxame"ren eskutik

LAPURRETEN GORAKADA IZUGARRIA DAGO HERRIAN

Tabernak dira azken boladan bata bestearen atzetik herrian gertatu diren lapurreten jomuga. Azkena Aranzubi taberna izan zen. Lehenago Kulixkan, Tamayon (hilabete berean bitan), eta Bodegoian ere ostu zuten. Gainera, Subeltz, Goiti Behera eta Batzokian ere sartzen saiatu ziren. Er-tzaintzak salaketak jarrita daudela baieztatu du eta ikerketa martxan dago-ela adierazi.

PARTE HARTZERA ANIMATZEN, MOTZ-MOTZIAN

Herriko I. Film Laburren lehiaketan parte hartzera animatzeko bideo txiki bat kalera-tu du Zine Forum Taldeak. Bideoa Biarko produkzio-etxeak prestatu du. Herritarrek goitik behera egindako lana da. Ikusi ahal izateko ondoko zuzenbidera jo behar da: <http://bit.ly/fyaZXE>. Bestela, YouTube-ren bilatzailean Motzian idatzi. Gainera, bigarren bideo bat ere bidean dutela jakin ahal izan du Kalaputxik.

DENBORALDI HASIERAN, BATELETAN DOTORE

Lehen jardunaldietan txukun ari dira herriko arraunlariak. San Pedro gogor ari den arren, herrikoek hurbil-hurbiletik jarraitzen diote. Iaz bandera ekarri zuten herrira, eta aurten ere horretan saiatuko direla diote. Aupa mutilak!

NON DAGO?

Erromako apezpikuak arra-zoi: gurutze bat ezabatu dute eta laizismoa aurrera gure herrian. Nork eman du bultzada hori? Nor da arduradun?

((112)) LARRIALDIAK LANBIDE

1992an hasi zen Mutrikuko DYAn Kepa Egaña “Ziñua” txofer-lanetan. Elisabeth Caa-maño, berriz, 1998an hasi zen *Erizaintzako Laguntzaile* ikasketak bukatu ondoren. Luzaroan jardun zuten borondatezko lanean —Kepak, gehienbat— , eta gaur egun biak ari dira 112 larrialdietarako sarean lan egi-ten.

Hiru lagun ziren hasieran, Ainhize “*Masi-llas*”, Kepa eta Eli; gerora sartu ziren Gurutze Gamba, Ruben Pazos eta Ainhua Goenaga ere. Ainhua eta Ruben txofer lanetan ari dira Zumarragan eta Eibarren; Ainhize, berriz, anbulantzietan dabil Azpeitian. Eli Deban dago eta Kepa Elgoibarren. Guk azken bi horiengana jo dugu euren berri izateko.

Nola hasi zinen larrialdietan, Kepa?

Hasierakoa kasualitatea izan zen. Norbaitek esan zidan txofer premian zeudela, eta bolondres sartu nintzen DYAn. Esan behar dizuet nik soldadutza Gurutze Gorrian egiteko aukera izan nuela, eta ez nuela egin odol-kontuekin gaizki ibiltzen nintzelako. Aukera eduki hementxe bertan egiteko, eta Menorkara joan nintzen soldadutza egitera! Baina gero DYAn sartu nintzen, eta hementxe jarraitzen dut. Askok gustatzen zait nire lana, txofer egitea gustuko dut eta laguntzea ere bai.

Zuek, txoferrok, edukitzen al duzue larrialdietarako prestakuntzarik?

Bai, prestakuntza bera edukitzen du txoferrak eta larrialdietarako teknikoak. Eta, normalean, ardura eta erabakia bion artean hartzen dugu, teknikoak eta txofer-rraren artean, alegia. Baina ez da gauza bera oinarritzko larrialdietan ibili (txoferra eta larrialdietarako teknikoak besterik ez) ala anbulantzia medikalizatuan lan egin (medikua, erizaina eta txoferra). Eli oinarritzko larrialdietan dabil, ni (Kepa), berriz, medikua daraman anbulantzian. Eta, medikua dagoenean, bera da erabakiak hartzen dituenak.

Eli, desberdinak al dira oinarritzko anbulantzia eta medikalizatua?

Camping
Galdona

JATETXE ETA ERRETEGIA
Galdona Baserria

Tel. 943 60 35 09 MUTRIKU

Gizonezkoen
ileapaindegia

IMOTZ

Erdikokale, 34 - behea MUTRIKU Tel.: 943 60 41 62

Ez, berdinak dira, apenas daukate alderik. Monitoreak eta botika mota batzuk kenduta, bestela, berdinak dira. Baina batean medikua eta erizaina doaz eta bestean larrialdietarako teknikoa eta txoferra baino ez.

Zer egiten duzue norbaitek 112ra deitzen duenean?

Hor ertzainek hartzen dute deia, eta osasun arazoren bat baldin badago, mediku koordinatzaileari pasatzen diote horren berri. Leku berean daude, eta elkarrekin lan egiten dute. Beharraren arabera bidaltzen dute libre eta hurbilen dagoen anbulantzia eta, istripuren bat baldin bada, medikalizatuari ere joateko esaten diote. Larrialdiren baterako deia jasotzen dugunean, normalean, oinarritzko laguntza da lehenbizi iristen dena (medikurik ez daramana), hurbilago egoten baita normalean. Baina medikua daraman anbulantzia ere libre baldin badago, ateratzen da. Gero, gauza larririk ez dela esaten badute, atzera bere lekura itzultzen da. Larritasunik badago, berriz, medikuak hartzen du ardura. Lekura iristen garenean, atzera berriz deitu egin behar izaten diegu zer aurkitu dugun eta medikuaren beharrik dagoen ala ez esateko.

Azkar erantzuten al duzue?

Jendea beti kexatuko da, zeren zain dagoenari beti egingo baitzaio luze egona. Gainera, jendeak deitzen duenean, beti pentsatzen du zuzenean hitz egiten duela gurekin, eta ez da horrela izaten: larrialdietarako zentruak jasotzen du deia eta datu guztiak, eta gero deitzen digute guri. Egon zen garai bat dei faltsuak egiten ibiltzen zirena, eta horregatik ertzainek jasotzen dituzte dei guztiak, eta iruzurrik ez dagoela ziurtatzen dute. Horretan minutuak galtzen dira. Gainera, batzuetan anbulantzia beste norabait joanda egoten da —kontuan izan, gure anbulantzia medikalizatuak Zumaiatik Durangorainoko zonaldea hartzen duela—, eta denbora behar izaten dugu dena delako tokira iristeko.

Gertatu izan zaizue burutik kendu ezindako larritasunik?

Hasieran oso gogorrak izaten dira egoera batzuk, gero ohitu-edo egiten gara. Ohitu beharra dago; bestela, ezin da! Beti izaten da inpresioa, baina hasieran handiagoa, jakina! Jendea gaztea denean edota umeak direnean afektatzen zaitu, baina egin egiten gara. Hala ere, egoten dira, bai, momentuak ahaztu ezindakoak.

Nola portatzen da jendea, Eli?

Normalean, ondo, baina egoten dira kasu batzuk. Ba-

tzuek gu azkarrago ibiltzea nahi izaten dute, baina guk protokolo bati jarraitu behar diogu, eta pausuka joan behar izaten gara: lehenengo gauza pultsoa, arnas-maiztasuna, tentsioa eta oxigeno-neurria hartzea izaten da, baina badira —urduritasunak jota seguru asko— zauritua lehenbailehen eramateko eskatzen digutenak eta zakar samar tratatzen gaituztenak, pentsatzen baitute denbora galtzen ari garela. Baina gutxi dira horrelakoak. Gainera, azalpenak emandakoan, jendeak ondo ulertzen du gaixoaren egoera aztertu beharra daukagula beste ezertan hasi aurretik. Guk konstante horiek telefonoz pasatzen dizkiogu medikuari, eta berak erabakitzen du zer egin: anbulatoria edo Mendarora edo Donostiara edo dena delako tokira, eta, oso larria baldin bada, medikudun anbulantzia etortzen da gaixoaren bila.

Abiadura dela-eta, Kepa, isunik jasotzen al dute anbulantziek?

Bai, jakina, guk ere isunak jasotzeko arriskua daukagu azkarregi bagoaz, baina larrialdi batera goazela erakutsiz gero, ez da ezer pasatzen. Justifikatu egin behar izaten da zela eta zertara goazen. Orain, bueltan zatozela harrapatzen bazaituzte, argirik eta sirenarik gabe, txoferrak berak orduaindu behar izaten du. Baina ez da normalean gertatzen, zeren guk badakigu erradarrak-eta non dauden, eta kontuz ibiltzen gara.

Zenbategi joan izan zara azkarren ibili zarenean, Kepa?

Hobe esan ez! Baina medikuak azkar ibiltzeko esaten badu, gauza onik ez dagoelako esaten du, eta horrela koetan sakatu beharra egoten da. Ez da denbora asko 14 urteko neska bat oso larri eraman genuela Donostiara. “Dale, Kepa, hementxe geldituko zaigu-eta” esaten zidan medikuak... Beste batzuetan, berriz, poliki-poliki joan behar izaten gara, zauritua mugitu ere egin gabe eraman beharra egoten denean, bertebrak apurtuta dauzkalako-edo. Orain, horrelako kasuetarako elikopteroa dago, eta bertan eramaten dituzte, batxe eta frenazoen beldurrik gabe.

Heriotzak, bai, noski, baina erditzerik-eta tokatu zaizue?

Lanean ari garela ez, baina niri (esaten digu Kepak) gertatu zitzaidan behin bisitan joan Bergarako lankide-enganara, eta orduantxe erditzeko zegoen emakume bati lagundu behar izatea. Ez zigun ezertarako astirik eman eta anbulantzia bertan jaio zen. Lagunekin kafe bat hartzera joan eta emakume bati erditzen lagundu! Politza izan zen.

LEA-ARTIBAI

Hileta zerbitzuak - Beilatokia

MUTRIKU Tel.: 943 60 41 20

ONDARROA: Arta Bide, 24 - Tel.: 946 830 960

Mug: 659 879 268

JATETXEA
LANDETXEA
apartamenduak
bezeroentzako
aparkalekua

eguneroko menua

berezitasuna
txerri txikia
(enkarguz erreta, edo frijitua)

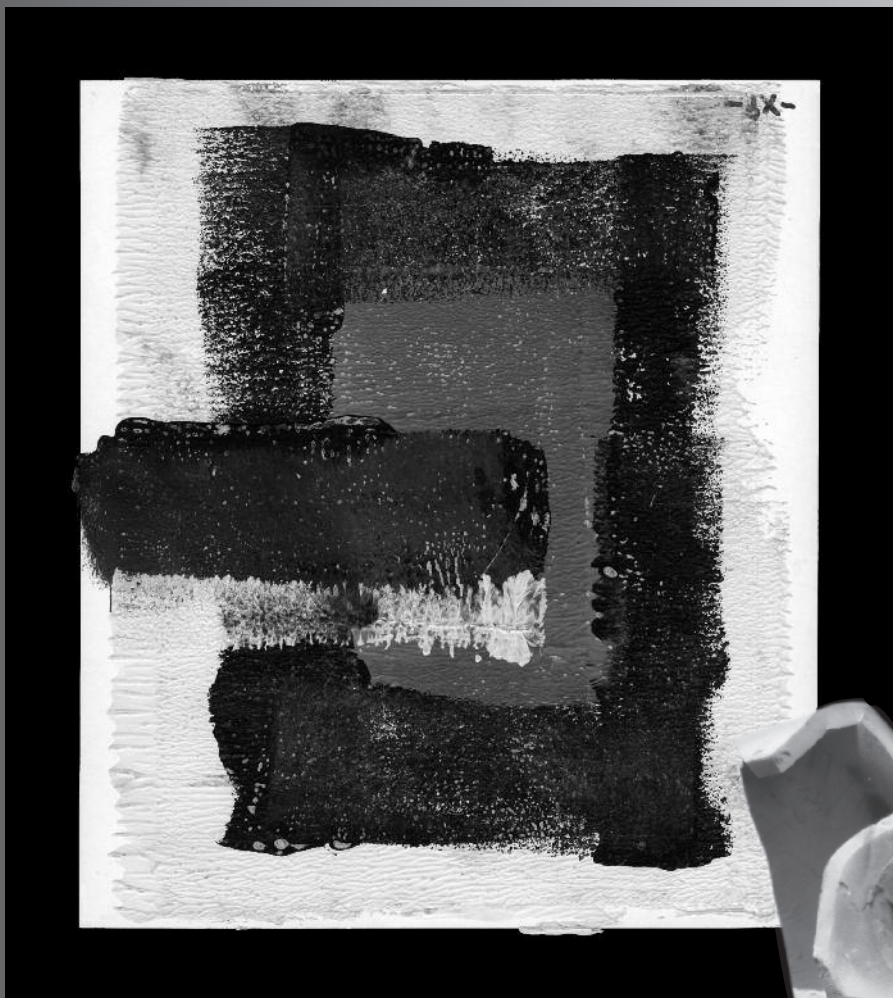
Laranga auzoa • Mutriku • Tel. 629105733 • luis@pikua.es

Urteak zeramatzan Goizeko Izarra Elkarteak, Madalen jaien barnean Santixo egunez, pintura lehiaketa prestatzen. Baina egun haren prestaketa bere denboran urrats bat izan bazen ere, hainbeste urtez egoera berean jarraitzeak ez zuen asetzen Xiriren gogoak: lehiaketa ez zuelako atsegin batetik, eta, bestetik, artearen esparru bat bakarrik betetzen zuelako. Talde lanari ekin, eta Santixo egun berri bat antolatu zen hurrengo urtean: lehiaketarik gabe, eta diziplina ezberdinak kaleratuz. Eta berarentzat garrantzi handiena zuena: ikusleei gonbita eginez harrian, egurrean edo buztinean eskuak sar zitzaten, eta bereziki haurrak parte har zezaten eurentzako gune bat antolatuz. Inguruko artistek iniziatibari garrantzia emanez, parte hartzera eta ikusleekin konplizitatea izateko asmotan agertzen ziren gure herrira.

Urte batzuetan horrela jarraitu zen, baina urtean egun bat ezer gutxi zen Xirirentzat, eta, berriro talde lanean, arte eskolaren proiektu bat hasi zen gauzatzen. Udal agintariei asmoen berri eman zitzairen, eta baita ego-kitzat ikusten zen lokala eskatu ere: itxita zegoen hiltegia; aproposa ikusten baitzen pieza handi nahiz txikiekin jarduteko, baita lan bereziagoetan ibiltzeko ere. Ideia honek ez zuen aurrera egin udalak bilgunetzat erabiltzen zuelako, baina Zabielen eraberritzen zebiltzaneez, hura izan zen hurrengo jomuga. Horrela, hurrengo Santixo egunaren antolaketakarako, iparra Zabielen jarritz, bertarako azpiegitura izango zenaren zati bat erosi zen: tailarako mahaiak, pinturarako tripodeak, erremintak ...

Zabielen eraberritua inauguratu zen urte beretik izan da gaurko lekuan Arte Eskola. Eskolaren berri emateko prentsaurrekia eman eta kartelak egiteari ekin zitzaion nahi zuten guztiek parte hartu zezaten. Barne antolaketa izan zen hurrena, eta marrazki, taila eta pintura ikastaroekin hasi zen tailerraren ekina. Ikastaro hauek Mutrikuko artistek eman zituzten musutruk, eta jasotako diru laguntzak eskolaren beharretan inbertitu ziren.

Hurrengo erronka, zeramika-tailerra martxan jartzea. "Zikindu egingo da lokala baina..." udal arduradunen lehen erantzuna. "Jakina ba! bestela irekieran etorri ziren arduradun politikoak berriro agertzen badira, hemen ez dela ezer egiten esango dute" Xirik. Tornua eta labea aurrera joan ziren. Eta, jakina, Santixo eguna beti arteari dedikatu izan zitzaion. Talde-lanean egindako eta dedikatutako denboraz aparte, kontaezinak dira Xiriren ekarpen pertsonalak. Bere liburuak, materialak, tresnak..., beti zeuzkan prest inoren eskuetan jartzeko, eta eskolara transmititzen ahalegindu zen iparra haxe zen: "Artea herritarrentzat"; eta ideia hori era askotara eramaten ahalegindu zen. Kontaezinak dira herriko taldeentzat egindako lanak: zer eskatu, hura egin.

Aupa Xiri!

zu joan zinen egunean egin genuen hitzordua. Hain maiteak zenituen Mari, Akerbeltz, Sorgina eta Urztziri buruz solasaldia egingeko; Txotxolo, Oker, Txoro eta Alperrekin ahaztu gabe, noski. Gordea daukat, tarteka izaten genituen elkarriketetan behin esan zenidana, zeure umetxoak bailiran zaintzen zenituen kuadrila honen inguruan. Ni neurekoi, neure ere sentitzen nituela aitortu nizunean nola zabal, onartu zenidan familia hortako partaide. Urte batzuk atzera, oraindik ikus zaitzakete erral-eman, zuk jarri zenuen mamia eta talde lanean hezur, haragi eta odola. Hilabete batzuetako haurdunalditik, erditze ederra!

Oroitzapen goxoen kutxa astintzen hasi, eta Arte Tailerrera iritsi naiz. Niretzat, maisu izan zinen, hizki handiz, MAISU. Zure emaria behin eta berriz herritarrokin konpartituz, hizkuntzarik gabe hitz egiten erakutsiz. Zorrotza eta buru-gogorra zinen askotan, hala behar ere! Baina apala eta maitakorra gehienetan. Orduan ere, edonoz jartzen gintuzun denok dantzari! Akordatzeko al zara Santixo egunean Goiko plaza Arte Tailerraz betetzen zenean... edo herriko umeentzat egindako milaka lanen artean, behin, okumiakin egindako zalditxoak hankarteetan hartu eta afalondo batean, arte tailerrekoak kalean gora eta behera ibili ginen hartan (norbait gonak jantzita eta barrenak aidean)... zenbat barre algar! Gaur, oraindik zure algararen oihartzuna entzun dezaket, hori barnean geratu da.

Zenbat pazientzia... Zenbat errespetu! Herriari eta herritarroei beti eman eta emateko. Kultur arduradun nintzelarik atea jo nizun, eta parez pare ireki zenidan, etxeraino sartu eta zure sua eskaini, urte luzez epeldu nauen sua. Herritar askoren begi-bihotzetan diraute umeen danborradetan agertu ziren Kapitain pilotu, Lupita eta bere lagun mexikarrak, Sin Txan Goiko Plaza zeharkatzen bere arioplanuan... Berdelak, Talaxako mamua, Piñasteiko txarrixa... eta, zer esanik ez, aurretik egindako milaka lanen artean Herensugea, Txankamakilak, Zezena... zenbat momentu polit eskaini diguzun!

Lagun, eta gure herrirako aldiakari bat ere sortu behar zela sinetsi genueneko? Nondik hasi, bada? Gu paper artean eta zu motor-lanean, zure kotxea hartu eta Euskal Herria zeharkatu zenuen, martxan zeuden proiektuak ezagutu eta geurera ekartzeko. Han ibili zinen Bortzietan, hurrengo Eibar eta Elgoibarren, gero Azpeitia eta Azkoitia... tabako ke artean makina bat bilera eta eztabaida izan genituen. Hasiera ez zen erreza izan, ezta goxua ere, baina gure harra hazten joan zen, krisalida zartatu zen arte. Gero, zilbor hestea eten bai, baina isilean beti elikatzen duzu. Herri aldiakari honen sorreran parte hartu izanak harro sentiarazten zintuela irakurri genizun... Gu bai harro gaudela zure ondoan talde lanean bildu izanak! Bejondeizula Xiri!

Artea egitea eta artista izatea bi gauza izan. Baina zu artista izan zara. Afizioa ofizio gauzatu, ametsa mailu eta zizelarekin landuz. Artearen publikotasuna, denontzat zabalik dagoen leihoa, aldarrikatu. Gurago dau otsuak baso bizitzia, iatekua nekez billatu biarra, etxe-txakur katiak lotubaren eregu ta ogi biguna baño. Mogelet tintaz idatzita utzitakoa, zuk harrizko letraz utzi diguzu, bizitza oinarri.

Lasaitasun bila Atxukalera joan bakoitzean, itsasoarekin aurrez aurre lagunartearen gozamenerako sortu zenuen txokoan elkartu eta Intxirriko batelei begira argazkiak bilatuko ditugu. Inauterietako kolore artean, kuadrila arteko kantaldietan, jai giroan... beti egongo zara. Herria zenuen maite, ba jakin zazu herriak ere maite zaitu!

Noizbait, nonbait berriz elkar topo egiten badugu, txikito bat lagun, hitzorduari jarraipena emango diogu. Bitartean, ondo izan!

Aitziber Andonegi Astigarraga

Xiri Andonegi Egurbide

Bukatu dira Xiriren lur honetako egunak.
Joan da, ez agur ez adio.
Ezusteko mingarria. Bueltarik gabea.
Jarri ditugu errosarioak lanean,
baina samin honek ez dauka samurtuko den usainik.
Hala ere, dena ez da beltza, Xiri ezkutatu bada ere,
bere artelaneak, askok behintzat, gurekin jarraitzen dute.
Beraz bada pozerako motiborik ere. Aleluia!
Inportantea da Xirik utzitako arte legatua.
Bere lan batzuek jasoa dute jada arte kritikarien estimua.
Eta denbora arduratuko da beste lan batzuk
merezi duten lekuan jartzeaz.

Denok dakigu pieza bateko artista zela Xiri.
Txukun menderatzen zituen arte disziplina ezberdin asko:
harria, egurra, fundizioa, poliesterra, oleoa...
Baina Xiriren benetako grazia herriko lan txikiak
haundi egitean zetzan. Bere abildade guztiak
herriaren zerbitzuan ipintzean.
Hain zuzen, horrek bereizten du Xiri beste
artista on askorengandik. Bere herriminak. Konpromisoak.
Ilusio berdinez heltzen zion enkargu potoloari nahiz
apalari, nola pagokoari hala dohakoari. Beti eskuzabal.

Kontagaitzak dira Xirik herriari egindako ekarpenak:
gudariantzako hilarriak, muralak, tailerrak,
AEK-ko erraldoiak, Korrikako sugetzar eta lekukoa,
Zabieleko hankapaluak, zaldia, sanferminetako zezena,
txorimaloak, herriko erraldoi eta buruhandiak, mamuak,
berdelak, olentzero, eta zenbat jaietako karroza?
"Ay, mi Lupita", "Eman ez, jan ez", "Perejil irla",
"Bi areoplano pasata", "Urpekontzia", "Sinchan",
"Ni naiz kapitan piloto"...
Zenbat lan! Eta guztia herritarroi irriparre bat ateratzeko,
pare bat ordu gozo pasarazteko.
Txalo txiki batzuren truke gehienez ere.
Jakina, lan guzti hauek gauzatzeko, laguntzaile fidelak ere
izan zituen inguruan. Gaur eutsiko diogu denen
izenak ematearen tentazioari, baina hurrengoan blaust
botako ditugu den-denenak, Xirik hala nahiko zukeen eta.

Xiri hil da. Eta hil da ezer ganorazkorik egin ez duen ustetan.
Berak esan ohi zuen: *Aittak errazoia. Harek esaten zidan*
"seme, zuk ez dezu ize naturalik egingo bizitzan". Eta egixa
da, kendu alaba eta ez det ize naturalik egin.
Barkatu, baina hori ez da egia.

Orain herkide bezala diotsut: Gauza asko
eta onak eginda joan zara. Harro gaude izan zarenakin,
harro egin duzun guztiarekin, eta are harroago
egin duzuna egin duzun eran egin duzulako.
Eskerrik asko, Xiri. Laster arte!

Erraldoiak

Talaxako mamua. Berdela. Olentzero

Perejil

Hankapaluak

Atxukale parkea

Pintura tailerra. Puzzlea.

Eman ez jan ez

Sanferminetako zezena

Sinchan

Kapitan Piloto

Lupita

Urpekontzia

XIRI eta ERRALDOIEN KONPARTSA

Euskal mitologiako pertsonaien proiektuarekin erantzun zion Xirik udalaren eskakizunari, eta lan eder eta sendoen ondoren jaio ziren denak, haurrek batik bat, ezagutzen ditugun pertsonaiak. Arima falta zitzaien, ordea, eta bizitza emango zioten lagun taldea bildu zen, Xiri bera tartean zela, herritarron gozamenerako eta umeen amets gaiztoetarako.

Ohiturari jarraituz, Madalenetan eta Galbaixotan ateratzen zituzten bata bestearen atzetik, kalean gora, kalean behera, txistu soinuak lagunduta. Baina erraldoiak ez ziren soto baten gordeta edukitzeko urteko beste egun guztietan, eta ahalegindu behar zen beste herrietara irteten ere. Baina, jakina, horretarako erraldoiei dantzan erakutsi behar zitzaien, eta horrek behartu zituen taldekideak frontoian izerdi apur bat baino gehiago ateratzera, grabatutako piezei bira eta bira emanez grabagailuan. Horrela, Deba izan zuten lehen plaza, baina ez pentsa hain erraza izan zenik, zeren bertan dantzatzen zituzten piezak ere ikasi behar izan zituzten-eta.

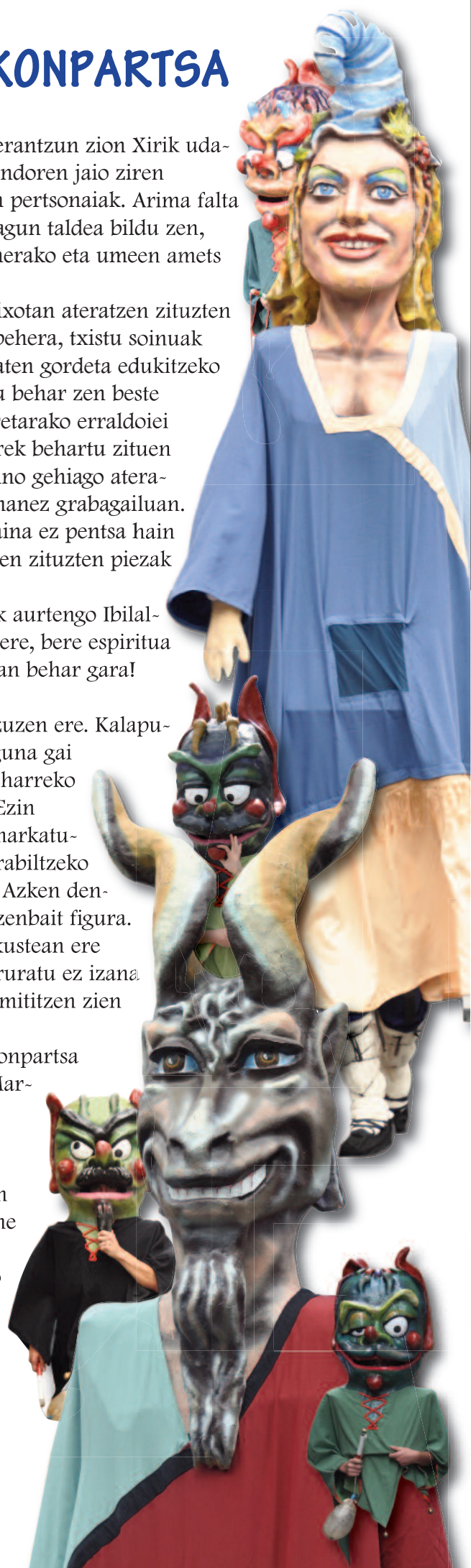
Ondarroa zuten hurrengo helburu. Xirik aurtengo Ibilaldia zuen mugarri, eta bera gabe izanda ere, bere espiritua hantxe izango dela diote taldekideek. Joan behar gara!

Taldea berritzeko asmotan ziren, hain zuzen ere. Kalaputxirekin bildu direnean jarrita zuten eguna gai hori erabiltzeko eta aurrera jarraitu beharreko bidea hausnartzeko, Xiri tarteko zela. Ezin izan dute, baina garbi daukate Xirik markatutako iparra: erraldoiak ikusteko eta erabiltzeko dira, beste edozein arte mota bezala. Azken denboran sutan bukatzeko egin zituen zenbait figura. Atxukaleko urmaela bitsez beteta ikustean ere esan omen zuen: Ze pena neuri bururatu ez izana okerkeria hori. Era horretara transmititzen zien bere pentsaerak.

Txerrama bere txerritxoekin ere konpartsa kideek daramate, eta horiek San Martin egunean Ermuraino bidaiatzea lortu dute, eta onik bueltatu.

Webgune batekin bueltaka omen zebilen Xiri azken denboran. Ez dakite webgune hori nola konfiguratzeko asmoa zuen, badirudi bere lan artistiko guztiak sartzeko asmotan zela, baina erraldoiei ere txoko berezixoren bat emango ote zien entzuna zioten.

Aurrerantzan, Oker kabezuloaren begietan ikusiko dugu Xiriren irria!

Xiri

Jende heldu asko dago arte ederrak ikasten. Batzuek, beste lanetan aritu arren, artea egitea bizitzako ilusioa zelako izena ematen dute fakultatean. Beste batzuek, berriz, bizitza guztia artea egiten pasatu dute, baina ez dute horri buruz era teorikoan gauza handirik ikasi, eta beren lanaren inguruko hausnarketa egiteko beharra sumatu ondoren sartzen dira unibertsitate ikasketetako abenturan. Abentura da heldutasunean unibertsitate ikasketak egitea. Lan handia eskatzen du; burua beti ikasteko prest badago ere, zenbat eta helduago orduan eta gehiago kostatzen delako, eta finkatutako bizitza pribatuak, batez ere lanak baina baita familiak eta eguneroko errutinak ere, ikasketak egiteko trabak jartzen dituelako. Horregatik, beti miretsi ditut lana, bestelako zereginak, eta ikasketak bateratzeko izugarrizko esfortzua egiten duten ikasle helduak. Horietako bat izan zen niretzat Mutrikuko Xiri Andonegi. Arte zaletasuna zuen norbait, artisau erara eskultura egiten zuen norbait, Arte Ederren fakultatean ikastera ausartu zena. Ez zen berarentzat erraza izango zama kontzeptual handia duen fakultatean moldatzea; esku trebetasuna baino gehiago, buru trebetasuna eta nazioarteko testuinguruko arte diskurtsoan sartuta dagoen fakultatean bizirik irautea. Baina beste askok bezala, Xirik ere egin zuen, Arte Ederretako ikasketak bukatu zituen, eta berriz ere Mutrikura, jaioterriaren babesera bueltatu zen. Euskal Herria txikia da, baina askotan ez da erraza ikasle izan duzun norbait berriz ere topatzea. Horregatik, poz handia hartu nuen jakin nuenean Xirik Markinan egin behar zen eskultura baterako lehiaketa irabazi zuela. Xemeingo elizaren aurrean dagoen eskultura, Juan Antonio Mogelen omenez egindakoa da, eta, nire ustez, garai hartan (1998. urtea) egin zen eskultura publikorik interesgarrienetakoa. Idazle bati egin diezaioketun omenaldirik onena, idatzita laga zuena zabaltzea da, eta, horregatik, Xiriren harrizko hizkiek Mogelen testu ezagun bat betikotu dute: «Gurago dau otsuak/ Baso bizitzia iatekua/ Nekez billatu biarra/ Etxe-txakur katiatz/ Lotubaren eregu ta/ Ogi biguna baino». Askatasunari eskainitako hitz hauek izan daitezela hil berria den Xirirentzat ere omenaldirik beroena.

Ismael Manterola Ispizua doktorea
Arte Ederren Fakultatea
Euskal Herriko Unibertsitatea

DIETA MAKROBIOTIKOA

Dietarena, askotan entzun izan dugun kontua da, eta gehienetan eta gehienok, hitz hori itxura zaintzearekin edota osasun arazoekin lotu izan dugu. Dieta hitzari, hala eta guztiz ere, hirugarren adiera bat ematen dio hiztegiak: elikagai gisa erregulartasunez jaten den substantzia multzoa. Honakoan, herrian aspaldian jarraitzaile asko dituen dieta makrobiotikoari buruz gehiago jakin nahi izan dugu. Horretarako, herriz herri makrobiotika-aholkulari dabilen Arantzako Jexux Larretxea Dietetika eta Nutrizio diplomatuarekin egin dugu hitzordua.

Zer da, Jexux, dieta makrobiotikoa?

Makrobiotika nork bere kulturaren bizitzeko ohiturak kontuan hartuta bizitzea da, modu orekatuan. Japon urrunetik datorren filosofia bat da, han milaka urtez bizi-raun duena. Guk, gurean, gure interpretazioa egiten diogu, baina finean alderdi fisikoa, psikikoa, emozionala eta espiritualak ardatz dituen filosofia da makrobiotika.

Herrialdez herrialde, alderdi horien inguruan hausnarke-ta egiten da eta batzuek gehiago begiratu diote alderdi jakin bati, Asia aldeko herrietan, adibidez, espiritualitate-ari, eta beste batzuetan, berriz, gehiago begiratu diote beste bati, gurean alderdi fisikoari, janariari, adibidez. Nork bere hautua egin behar du orekaren bidean. Dieta makrobiotikoak alderdi fisikoaren eta emozionala-ren arteko oreka bilatzen du elikadura baliatuz.

Dieta makrobiotikoak oinarri batzuk ditu...

Nola kontatzen diren, oinarri gehiago edo gutxiago izan daitezke horiek, baina laburtuta, bi printzipio nagusi errespetatzea komeni da: Alde batetik, sasoian sasoiko jakiak eta tokikoak bertakoak izatea gure elikadura osa-tzen dutenak; bestetik, elikagai horiek ekologikoak eta biologikoak izatea, ahalik eta naturalenak.

Izan ere, urteko garai bakoitzean gure gorputza, natura osoa dagoen moduan, modu jakin batean dago, eta eli-kadura ere horrelkoxea izan beharko da.

Gaur egun, dendara joan eta urteko edozein garaitan eli-kagai berberak dauzkagu eskura, ez dago garaian garai-ko jakirik. Guk oraindik badakigu zeintzuk diren neguko jakiak, zeintzuk udakoak, gure aurrekoei ikasi genielako, baina gaurko gazteentzat gero eta berdina gogoko egingo zaizkie elikagai guztiak urteko garaiari dagokionez behintzat.

Biologiko izateari buruz, zer esango dugu, ba. Saihestu egin behar dira era industrialean eta azkarrean hazitako elikagaiak. Osasunaren kontrakoak baitira prozesu horie-tan erabiltzen diren fungizida, plagizida, ...-zida bukae-radun guztiak, antioxidanteak, kontserbanteak, koloran-teak... Elikagaiak hazitik hasita zaindu behar dira, eta ahal dela, noski, hazi naturalak erabilita.

Azken finean, unibertso osoko gauza guztiak biltzen

JARRI-TOKI Jatetxea

- Eguneko menua eta karta
- Familia giroko bazkariak
- Enpresa bazkariak
- Ezkontza, bataio, Jaunartze...

Tel. 943 60 32 39 MUTRIKU

PAGOAGA S.A.

iturgintza - berogintza - gasa
igeltsarritza - aroztegia

Tel.: 943 74 02 79 - 943 74 05 12

Faxa: 943 74 35 65 / e-mail: pagoagasa@euskalnet.net

San Antolin, 13 - 20870 ELGOIBAR

dituzten Yin eta Yang kontzeptuen oreka bilatzea da helburu nagusia...

Oreka bilatzea bizitza osasuntsua izateko...

Horixe da helburua. Eta osasuntsu egoteko baldintzak ondokoak dira: Nekatuta ez egotea, apetitoa izatea, lo ondo egitea lo bat eginda, memoria ondo edukitzea, umore onez jokatzeta, erabakiak bat-batean hartzeko gaitasuna izatea, eta norberarentzat nahi duguna lagun hurkoari opa izatea. Baldintza horien errepasoa eginez geure buruari galdetzen badiogu, azkar konturatuko gara bizitza osasuntsua dugun.

Yin eta Yang urruti-urrutiko kontzeptuak dirudite...

Makrobiotikak bere-bereak eta oinarri dituen kontzeptuak dira. Labur-labur esanda, Yin lurretik datozen indarrak dira; Yang, berriz, kosmosetik datorren indarra.

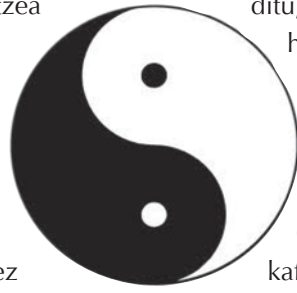
Elikadurari aplikatuta, Yang energia berodun elikagaiak dira, bizigarriak eta bilkorak. Zerealak, lekaleak, arraina, gatza, haragia, sustraidun barazkiak. Yin, aldiz, energia hotzeko elikagaiak, sakabanatzaileak eta ahulkorak. Azukrea, ezti, esnekiak, fruitak (batez ere tropikalak) edo patata, tomatea, erremolatxa edo berenjena moduko barazkiak.

Gure gorputzak era bateko eta beste erako elikagaien arteko oreka zaindu behar du osasuntsu biziko bada. Indar espansiboa duten eta potasioa oinarri duten elikagaiak indar kontzentratua duten eta sodioa oinarri duten elikagaien osagarritasuna behar dute.

Eta gorputzak, lehen esan dugun moduan, lotura zuzena du naturarekin eta urtaroeekin ere bai. Hori dela eta, Yang den udan, gure gorputzak oreka izan dezan Yin elikagaiak behar ditu; neguan, berriz, Yang elikagaiak beharko ditugu.

Hortaz, osasuntsu sentitzen ez denak makrobiotikan du erremedioa?

Makrobiotika eta, hortaz, dieta makrobiotikoa ere ez dira terapia bat, gaiso sentitzen garenean epe motzean emaitzak emango dizkiguna. Ez da botika. Makrobiotika bizitzeko modu bat da. Gorputzak berezko sendabideak

ditu, eta, noski, dieta makrobiotikoa erabilita ere helduko da sendabidea. Baina aldi baterako ohitura bat baino zerbait sakonagoa da, gure ustez, makrobiotika.

Dieta makrobiotikoaren adibide bat...

Gosaltzeko, zereal-krema edo esne begetala kafe suzedaneoarekin, ogi integrala olio onarekin eta azukre gabeko mermelada.

Bazkaltzeko, elikagaiak talde edozeintzuk direla ere, %50 zereal, %30 lekari eta %20 barazki.

Afaltzeko, %50 zereal, %30 barazki eta %20 arraina/okela.

Hiru otorduetan oso presente izatekoa da erabat debekatuta daudela kafea eta azukre errefinatua, eta ,baita ere, jaki guztiak oso ondo maskatu behar direla. Puristek diote ahokada bakoitza berrogeita hamar aldiz maskatu behar dela.

Hamaiketako eta merienda?

Jatordura goseak ailegatu behar dugu, jateko gogoz, eta bitarteko jatordu horiek egiten baditugu, gure gosea ez da bera izango mahaira jartzerako. Hortaz, ahal dela behinik behin, horiek saihestu. Hala eta guztiz ere, gure bizimodu azkarrak behartuta ordu luzez jardun behar badugu, badaude aukerak mokadutxoak egiteko pate naturala edo fruitu lehorrak janda. Eta garaian garaiko fruita bat ere beti egongo da ondo.

Eta horretaz guztiaz gehiago jakiteko, ikastaroa Lagun Artea soziedadean.

Martxoaren 12an hasita, lau zapatutan jardungo dugu Lagun Artea soziedadean dieta makrobiotikoa zer den jakin nahi dutenekin eta makrobiotikan sakondu nahi dutenekin.

Lau zapatu horietan gehienez ere 30 lagunekoa izango den taldeak bazkariak prestatzen jardungo du goizean, goizeko 9etan hasita. Ondoren, prestatutako bazkaria elkarren arteko armonian jango dugu. Eta bazkalondoa, 15:30ak bitartean teoria landuko da.

Plaza kopurua mugatua izango denez (30 lagun), interesatuek izena eman beharko dute Erdiko kaleko Mila fruitadendan.

MUTRIKUKO TANATORIOA

Ntra. Sra. de Begoña
EHORZKETA

Iriagirre z/g

Tel.: 646 351 352 - 943 60 47 78
943 20 10 95 (24 ordu)

KALBAIXO JATETXEA

TELEFONOAK:
943 60 32 56
943 60 30 16
MUTRIKU

LAUMONO TALDEAREN andrenalinia

Ez dira berriak musika munduan. Beraien esanetan betitik bizi izan dute musika, odolean daramatela ere esan daiteke. 90eko hamarkadan elkartu ziren lehenengoz, eta urte batzuk ondoren taldea utzi eta bakoitzak bere aldetik jarraitu zuen musikaren munduan. 2010 urtean, berriz elkartu eta lan berri batekin datoz guregana. Enekoitz eta Jonekin aritu gara solasean.

Atzera begiratuta...

1998-99 urtera joan beharko genuke. Egia da bizitza osoan egon garela elkarrekin Enekoitz eta biok; hamalau urte genituela elkarrekin egiten genituen entseguak, nahiz eta bakoitzak talde desberdinetan egon, bera Brankan eta ni Ehun Kilon. Esan bezala, hamarkadaren amaieran hasi ginen kanta batzuk prestatzen. Lehenengo diska 2001ean atera genuen. Orduko partaideak, Enekoitz, Jon, Rikar, Unai (Donostiakoa) eta Egoitz Andonegi. Bideari ekin ondoren, urte batzuk geroago utzi genion jotzeari, ez dakigu zergatik, eta bakoitzak bere ibilbidea jarraitu zuen taldetik kanpo, beste talde eta lan desberdinetan. Duela bi urte edo berriz elkartzeari pentsatu genuen eta Iñigo gehitu zen taldera, beraz, Enekoitz Andonegi, Jon Iturrino, Rikar Garagarza eta Iñigo Gorritxategi gara egungo Laumono.

Laumono izenak ere badu bere zera...

Behin, Tira-biran geundela, zuzenean jotzeko prest ginen eta

izenik ez geneukan taldeari jartzeko. Horretaz eztabaidan ginen eta Jose Antonio, aita, sartu zen eta han harrapatu gintuen gora eta behera honen inguruan. Halako batean esaten digu laumono baino ez ginela rokeroak... eta erdi broma eta erdi serio... Laumono izenarekin gelditu ginen.

"Andrenalinia" du Laumonoren lan berriak...

Jendaurrera aurkeztu aurretik Zubiaranen egin genuen nolabaiteko entsegua, lagun artean... eta aurkezpen ofiziala Ondarruko Kafe Antzokian izan zen. Gure bigarren lana da Andrenalinia. Soinu aldetik indartsuagoa dela esan dezakegu. Grabaketa ez da izan lan luzea baina presarik gabe egin dugu. Ondo egin nahi genuen eta behar ziren orduak eman ditugu honetan. Duela bi urte hasi nintzen konposatzen eta horren emaitza izan da Andrenalinia. Karpetan gelditu dira beste lan batzuk, horiek hor gelditzen dira beste aukera baten zain. Diskaren karakterizazioan ere ordu batzuk eman ditugu, zerbait koherentea nahi genuen, gure izenarekin bat

aparra Erdiko kalea, 29
Tel.: 943 60 45 94

Jantziak eta pitxiak

Barrenkalea, 2
Tel.: 943 60 47 43

KRESALA

GAZTE ETA HELDUENTZAKO PUNTAKO MODA,

PANADERIA OKINDEGIA

GREGORIO AZKUE

ETXEKO TEL. 943 60 43 17
DENDAKO TEL. 943 60 36 43
OKINDEGIKO TEL. 943 60 45 12

POTERO

zeturten zerbaiz.

Eta diskaren edukiak ere badu mamirik...

Musika konposaketak Jonen kontua izaten dira, eta letretan, berriz, beste taldekideek egiten dituzte. Konponketak denon artean egiten ditugu, baina musika konposatzearen zama Jonek hartzen du bere gain. Letrei dagokienez denok hartzen dugu parte, eta euskaraz eta ingelesez ditugu, mutrikuarraz egiten ditu Rikarrek. Ingelesa sartzearena izan zen letra batzuk oso surrealista genituela, gogor samarrak euskaraz jartzeko eta ondorioz ingelesez egitea pentsatu genuen. Denetarik dugu, kantu pikanteren bat ere badago...

Eta musika iturrira joateko orduan...

Gu beti izan gara piska rockeriluak, baina musika modu globalen bizi dugu. Denetik edatea gustatzen zaigu, musika gustatu egiten zaigulako, eta denborarekin abanikoa zabalgooa da. Urtetan aurrera zoazen heinean estiloak ere gehitzen joaten dira, baina finean rockeroak gara. Taldekideon adina antzekoa da, baina taldean Iñigo sartzearekin haize berriak ekarri dituela iruditzen zaigu, oxigenoa eman digu. Guretzat Iñigoren adineko gazte batek 70 hamarkadako musikarekin konektatzea ez da erraza. Talde mordoa ezagutzen du, gaztea da, gure ikuspegi berekoa izatea musika mailan... guretzat pagotxa izan da, sasoi horretako musika izan da gure oinarria nolabait esateko.

Lan metodologia, berriz...

Lehenengo musikarekin hasten gara eta hori egin dugunean letra sortzen dugu. Gure arteko "feeling" a ona da eta horrek asko errazten du lana. Bestalde, gauza desberdinak probatzea gustatzen zaigu eta bakoitzaren aportazioak beti dira kontuan hartzekoak.

Ez dira musikatik bizi...

Zaila izateaz gain, egungo panoramak ez du batere laguntzen. Aldaketak nabaritzen ditugu azpiegitura aldetik, komunikabideen aldetik... baina orain ere zuk zeuk atera behar dituzu gaztainak sutatik, promozio lanak egin, jendearekin konektatu... Egia da beste modu batera egiten dela lana, internetez, bideo bat grabatuz, web orri bitartez... Teknologia asko errazten du lana.

Hemengo komunikabideak lana errazten...

Ez, hemen ez. Gaur egun dena mugitzen da diruaren inguruan. Dirurik baduzu behin eta berriz jarriko dute zure diska irratia eta antzekoetan, ofizialetan diot, irratia libreetan ez baitugu arazorik. Gaur oso zaila da jotzea, talde asko dago eta ez dago ez plazarik ez dirurik denontzat, guk geuk bilatu behar dugu gure lekua honetan. Guk egindako bi diskak autopromozioz egin ditugu. Grabaketak, banaketa... Gu moduko talde batentzat ia ezinezkoa da disketxetako gurpil horretan sartzea. Grabaketa geuk egiten

dugu, nahasketak kanpoan, baina beste guztia, salmentarena barne, guk kontrolatzen dugu, zuzeneko emanaldietan, tabernetan... Ez dugu egiten dirua irabazteko helburuarekin. Gurea da gastuak ordaindu eta agian beste lan batentzat badago, hobeto! Gure lana ezagutzea eta gure musikaz disfrutatzea da garrantzitsua.

Aurrera begira...

Bideo bat egiteko asmoa dugu eta udaberriarekin batera emanaldiak izatea espero dugu. Mementuz esan dezakegu datorren astean Tolosako Bonberenean jotzen dugula eta aurrera begira Ondarroan egingo den ibilaldian. Hortik aurrera zabalik gaude datorrena hartzeko. Desiratzen gaude jotzeko.

Entseguak ere bere lana eskatzen...

Berritxun dugun lokalean aritzen gara. Saiatzen gara astean bitan edo biltzen entsegatzeko, dena den horrek ez du kentzen entsegutara joan aurretiko lana; etxeko lanak eginda joaten gara, ze bestela denbora erraz joaten da.

Diska berria jende askori dedikatua da...

Bai hala da. Gure ibilbidean jende askori zor diogu zerbaiz eta eskerrak emateko aprobetxatu dugu. Batzuk joan dira gure artetik... Rikardo Garagarza, Jose Antonio Andonegi, Xiri Andonegi... Honen harian esan, gure hasiera hartako eskenatokiko teloa Xirik egin zigula. Orain, berriz, hasi garenean aipatu teloa nahi genuen erabili baina ez genekien baldintza onetan egongo zen, Zabaldurik genuenean hura uste-kabea! Orduan eginda bezala zegoen...! Berari ere esan genion. Eta orain teloa eskenatokian edukitzea izango da berari eskainiko diogun omenalditxo.

Laumono taldearen diska salgai 5 euroren truke: Zubiaran, Bare-Bare, Zubixa eta Subeltz tabernetan

koadrila afariak, bazkariak, bataioak, eguneroko menua

MUTRIKU - DEBA ERREPIDEA
LARANGA AUZOA
Etxeko Telf. 943 60 31 17
Jatetxea Telf. 943 60 31 67

SAN JUAN
MUTRIKU

Zure establezimenduaren berri mutrikuar guztiei emateko...

KALAPUTXI

Luardo etxea, behea · Barrenkale, 12 · Tel. 635748393
kalaputxi@topagunea.com

XXVI. OKELAR BERTSOPAPER SARIKETA

DIAMANTE USTELAK

HELDUEN MAILAN TXAPELDUNA

EGILEA: AITOR ALBISTUR (ERRENTERIA)

DOINUA: ITSASOAN LAINO DAGO

Sorta honek prentsa digitalean irakurritako artikulua batean du abiapuntua. Bertan, diamanteen merkaturatu bitarteko ibilbidea deskribatzen zuten; Afrikan biltzetik Estatu Batuetara eta Erresuma Batura nola daramatzaten eta, erregistratuak izan ondoren, nola Indiako Jaipur eta Suratera bidaltzen dituzten, bertako haurren esku txikiak landu ditzaten. Diamanteen distiraren itzalean gertatzen direnen kontaketa/salaketa bat da, beraz.

Aitor Albistur

1. Diamante nahiz zafiro bat tailatzen den aldiro haur indiar oso txiro bat lanean da berriro. Mailaz nahi al duzu igo luzitzean handikiro? Mailaz nahi al duzu igo? Ba, ez ahaztu hau, amigo!	2. Negozio handi baten itzalean daramaten denboraren zehaztaper soilak mina du ematen... Bai Jaipurren, bai Suraten, haur askok ze lan daukaten! Bai Jaipurren, bai Suraten, haur sekula ez izaten...	3. Osasunaz haraindiko horrenbeste gai kimiko darabilen haurrak tinko uzaro ez du eutsiko. Nahiz denak ez diren hilko beharrak nahi ditu ito... Nahiz denak ez diren hilko ondo inor ez da biziko!	4. Duda ari da gorpuzten: haurrok jasan ohi dituzten horrenbeste eragozpen jasango al genituzkeen... Pobreziak erakusten du lanari gogor eusten. Pobreziak erakusten du ez dena maiz ikusten...	5. Ez badute ez hezkuntza, ez babesa, ez laguntza, gubernuen eskuduntza ez ote da fartsa hutsa! Negozio honen funtsa da egiten den dirutza. Negozio honen funtsa da dagoen esklabutza.	6. Horrenbeste atsekabe sortzen duen luxu-sare honek hainbat haur mirabe bihurtu du; baina, halare, esku zikin asko daude harribitxi baten jabe. Esku zikin asko daude hala dela jakin gabe...

INIGOBELEN
konde 3 - tfnoa. 943603701

argazki lanak
erretoke digitala
diseinu grafikoa
fotokopiak zuribeltzean/koloretan

euskal preso eta iheslariak etxera

ANSORREGI

Oinetakoak

Erdiko kale, 9 - 943 60 33 42

SATURRARAN

HELDUEN MAILAN 2. SARIA

EGILEA: XABIER ASTIGARRAGA (MUTRIKU)

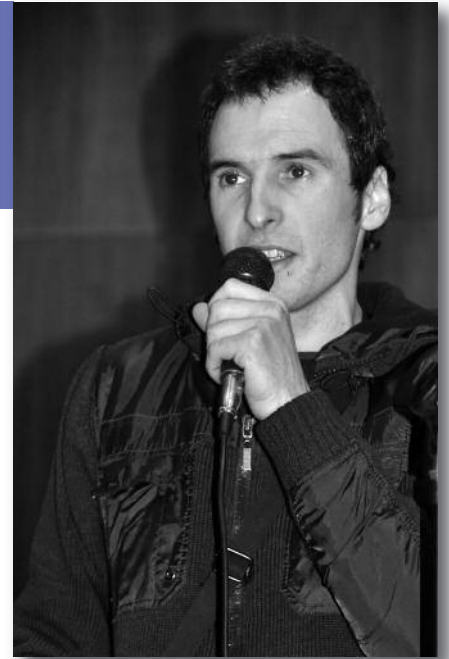
DOINUA: ERROTAZAR MAITEA

“Saturraran” hitza entzunda, Ondarrura begira dagoen Mutriku kuko hondartza etortzen zaigu gehienoi burura. Izan ere, gure belaunaldikook halaxe ezagutu dugu inguru hori: Hondartza eta erdi-ahaztuta utzitako alboko lautada zabala.

Ni bezela beste askoren harriidurarako orde, Saturraran ez da beti hondartza eta itsasoarekin soilik lotuta egon. Orain dela urte gutxi arte, askok ez dugu garbi jakin izan zer izan genuen gure herrian.

Saturrarango gertaerak kontatuz dator hurrengo bertso sorta, ez ditzagun ahaztu...

Xabier Astigarraga Pagoaga

1) Mijoa bokaletik
Eskilantzarrira
Saturraran hondartza
itsaso-begira
hango itsaslabarrak:
haitz, putzu, izkira...
Gure historiaren
zati_ere badira

4) Laster hasi zen Franco
fronte denak hausten
Intxortakoan ere
ez zieten eusten
Saturrarango hotel
gotortuen azken
emakume(e)n kartzela
bihurtu zituzten

7) Emakume presoak
han kondenatuak
batzuk J.S.U.-n(2)
afiliatuak
beste asko gorrien
famihiakuak
Izate hutsagatik
Kartzelan sartuak

10) Ikusita kartzelan
zuten egoera
Mutriku ta_Ondarrutik
Saturraranera
joaten zen jendea
espetxe aurrera
emakume presoai
jana ematera

2) Hogeigarren mendeko
haserako urtetan
hotelak egin ziren
Saturraran bueltan
“Villa Capricho” eta
bainuetxea bertan
turista ugari zen
paraje haietan

5) Hiru eraikin ziren
hirurak antzeko
soldaduak kanpoan
Francoren meneko
“Mesedetako” mojak(1)
presoak zaintzeko
hiru-lau bat serora
pisu bakoitzeko

8) Euren haurrak hartuta
emakume asko
mojek kentzen zizkien
zeldan sartzerako
Ama gixaixo haiek
zenbat negar malko
gehiago_ez ikusteko
beldur zirelako

11) Sei urte izan ziren;
pasa zen denbora...
denak ez ziren irten
atetik kanpora
berrogeitamar bat haur
joan ziren zulora
emakumeak berriz
ehun ta_hogeitik gora

3) Beranduago gerra
zibila hasi zen
turistak joan eta
gudariak gailen.
bainuetxe ta_hotelak,
Franco_heldu baino len
Euskal gudarosteko
Kuartel izan ziren

6) Gogor betetzen zuten
mojek araudia
“arriba España” esanez
altxa eskubia
NazionalKatoliko
haien irudia
Velez de Mendizabal
“Pantera zuria”

9) Zeldetan koltxoirik ez
ta zoru hezea
sarri eltxoz beteta
babarrun eltzea
askok gaixotasuna
gehienek gosea,
denek ez zuten lortzen
onik irtetzea

12) Urteak pasa dira
erdi-ixilean
ez hotel, ez eraikin;
ez dago ezer han
baina han gertatuak
kartzela zenean
biziraun dezatela
gure oroimenean

(1) Monjas mercedarias

(2) Juventudes Socialistas Unificadas

AZKENETXE jatetxea

Zartagineko, razioak,
eguneko eta asteburuko menuak,
karta, ospakizunak (ezkontzak,
famili-bazkariak, enpresa-bazkariak...)

KANPOKO TERRAZA
HAUR PARKEA · BARNEKO TERRAZA

Kalbario gaina · Mutriku · Tel.: 943603005 · 628195120 · 628194996

ELORRETA, S.L.
ERAIKETAK · ERREFORMAK · IGELTSERITZA

Asier Lersundi
680 579 961
Kepa Martinez
617 842 004

San Agustín 4B · MUTRIKU · Tel. eta Fax 943 604 397 · elorretaeraketak@gmail.com

Mutriku 1910 urtean.

Eibar 1 - Mutriku 2, Ipuruan 1947ko irailean. Liga erregionaleko partidua.
Tente: Zabala, Unanue, ?, Basilio, Esteibar, Yeregi eta Maxantini.
Kukulumutxu: Juanito Mugerza Panadero, Plazaola, Arregi eta Mercader Txantxote.

IÑAUTERIAK

martxoak 4, barixakua

4etik aurrera Ikastolan hasita eta Beheko plazaraino, Kalejira Pikometatosekin, Banda txikiak lagunduta.

17:00etik 21:00etara, Miruaitz frontoian Puzgarriak eta Karts-ak.

martxoak 5, zapatua

13:00etan Dantza saioa Gure Ametsa Dantza taldearen eskutik.

17:30etan Umeentzako ikuskizuna, Miruaitz frontoian Olympiadak.

Ondoren, Pikomelatosen kalejira.

23:00etik aurrera Berbena Lisker taldearen eskutik Beheko plazan.

OTSAILA

14tik 17ra Apraiz
18tik 20ra Otxagabia
21etik 24ra Zalduegi (Deba)
25etik 27ra Burgoa (Deba)
(zapatu goizean, Apraiz)
28 Otxagabia

MARTXOA

1etik 3ra Otxagabia
4tik 6ra Apraiz
7tik 10era Burgoa
11tik 13ra Zalduegi
(zapatu goizean, Otxagabia)
14tik 17ra Apraiz
18tik 20ra Otxagabia
21etik 24ra Zalduegi
25etik 27ra Burgoa
(zapatu goizean, Apraiz)
28tik 31ra Otxagabia

Z
A
I
N
T
Z
A
K
O
B
O
T
I
K
A
K

ZINE FORUM

OTSAILAK 25
SAGARREN
DENBORA

MARTXOAK 11
HULA GIRLS

(Emakume langilearen nazioarteko eguna)

MARTXOAK 25
LIBERTARIAS

martxoak 8,
martitzena
Emakumearen
Eguna

19:30etan Zine-
dokumental ema-
naldia, Zabielen

martxoak 19, zapatua

Haurrentzako
antzerkia
Ipunaren bila

18:00etan Zabel Kultur
Etxean

MENDI IRTEERAK

OTSAILAK 20

ANDAZARRATE-ANDATZA-
ZUBIETA SAGARDOTEGIA
(BURUMENDI MT)

MARTXOAK 6

MUTILOA-AIZKORRI-
OTZAUITE (ARTIBAI
MT)

APIRILAK 10

DURANGO-ATXARTE-
UNTZILAITZ-MAÑARIA
(AURRERA MT)

KAI JATETXEA

- Eguneko menua eta menu bereziak
- Karta
- Bataio, Jaunartze, Ezkontza bazkariak
- Enpresa bazkariak...

MADALENA AUZOA, 4 - TEL.: 943 60 33 44 / 943 60 41 34

Aliprox

DENDA BERRI

ZURE MARKA BERRIA

liderra den Talde baten babesarekin

*gure bezeroengandik
beti hurbil*

Audi

IFAR AUTO

AUTO KONPONKETAK MARKA GUZTIAK

SEAT

MEKANIKA OROKORRA

- ✓ lerrokadurak
- ✓ gurpilak
- ✓ olioak
- ✓ suspentsioak

ELEKTRIZITATEA

- injekzioak ✓
- diagnosia ✓
- aire girotua ✓
- argiak ✓
- elektronika ✓

Tel. 943 19 12 77 · Tel. eta Faxe 943 19 19 09 · e-mail: ifarauto@terra.es

Mijoa-lkutzaran poligono industrialak, z/g · 20830 MUTRIKU · Mutriku-Ondarroa errepidea

OPARIA
sukaldeagatik

6H-185AX Fagor
Laba

*Mota guztietako
altzariak eta egur
lanak egiten ditugu
ESKATU
AURREKONTUA !!*

FABRIKA ETA ERAKUSKETA

OPARIA
logelagaitik

150x190 Olympus
koltxoia

akilape

Mijoa Industrialdea z/g MUTRIKU (GIPUZKOA)

Tfnoa: 943 60 43 34 - 943 60 43 08

www.akilape.com